Gloſſa pſalterij Dauid magiſtri Petri Lombardi que uulgo magiſtralis uocitatur Incipit foeliciter.

CUm omnes prophe-
tas ſpũſſancti reuela
tione ꝯſtet eſſe locu-
tos: Dauid prophe
tarũ eximius: quodã
digniori atqꝫ excellẽ
tiori modo qꝫ alij: ve
lud tuba ſpũſſancti:
prophetauit. Alij nanqꝫ prophete per
quaſdã rerũ imagines atqꝫ verboꝝ inte
gumenta. ſ. p ſomnia ac viſiones: facta
ac dicta prophetarũt. Dauid aũt ſolius
ſpũſſancti inſtinctu: ſine oĩ exteriori ad-
miniculo: ſuã edidit prophetiaꝫ. Vñ ꝯ-
uenient dicit liber iſte: ſoliloqoꝝ. ¶ Di
cit quoqꝫ pſalteriũ: qḋ nonem accepit a
quodã muſico inſtrõ: qḋ hebraice nab-
lũ. grece pſalteriũ a greco pſallin qḋ eſt
tangere. latine organũ dicit. quod ẽ de-
cachordũ. et a ſuperiori reddit ſonuꝫ p
manuũ tactum. ¶ Ab illo aũt iſtrõ ad
litterã iḋ noiat liber iſte: qꝛ ad vocẽ illi
us iſtri: Dauid decantabat pſalmos añ
archã in tabernaculo dñi. Et quẽadmo
dũ ſingule modulationes illiꝰ inſtri vo
cabant pſalmi: ita et ſingule iſtius libri
pticule vel clauſule. Iuxta ſpũalẽ quo-
qꝫ itelligentiã: bñ ab illo inſtrõ nomen
ſortit: qꝛ ſicut illḋ inſtrm ẽ decachordũ
ita liber iſte docet obſeruantiã decẽ mã
datoꝝ. Et ſicut illud iſtrm reddit ſonuꝫ
a ſuperiori p manuũ tactũ: ſic liber iſte
docet bñ opari. nõ p terrenis: ſed p ce-
leſtibus que ſurſũ ſunt. ¶ Conſiſtit aũt
liber iſte in. c. l. pſalmis nõ preter altio-
ris ſignificantie rõnẽ. Hic eĩ numerus
celeberrimis ãnotat myſterijs. Conſtat
eñ ex octogenario et ſeptuagenario. et
octogenarius idẽ ſignificat qḋ octona-
rius. et ſeptuagenarius idẽ qḋ ſeptena-
rius. Octonarius vero octauã ſignifi-
cat reſurrectõnis qꝛ cũ ſint. vj. etates vi
uentiũ: et. vij. morientium: octaua etas
erit reſurgentiũ. Per ſeptenariũ vero ſi
gnificat tps huius vite: que. vij. dieruꝫ
repetitione agit. Recte ergo cõpoſitus
ẽ liber iſte in tali numero pſalmoꝝ: cu-
ius ptes prefata notant myſteria. qꝛ ſic
nos ĩ huius vite ſeptenario opari ac vi-
uere docet: vt in octaua reſurrectionis
non induamur diploide ꝯfuſionis: ſed
ſtola gemine glorificatõnis. ¶ Vel ideo
ĩ hoc numero pſalmorũ ẽ cõpoſitus: qꝛ
vt dixius hic numerus ꝯſtat ex octoge-
nario et ſeptuagenario: qui idẽ ſignifi-
cant qḋ octonarius ⁊ ſeptenarius. Octo
narius vero ſignificat nouũ. t. Patres
eñ noui. t. octoadi id ẽ octuario deſer-
uiũt. Obſeruãt eñ octauã diem reſurre
ctõnis chriſti id ẽ dñicã: et octauas ſan
ctoꝝ: et expectant octauã reſurrectõnis
Per ſeptenariũ aũt ſignificat vetꝰ. t. iḋ
qꝛ veteris. t. patres hebdoadi id ẽ ſepte
nario ſeruiebãt. Obſeruabant eñ ſepti-
mũ diẽ. vij. ſeptimonã. vij. menſẽ. vij.
annũ. et. vij. annũ ſeptime decadis qui
iubileus dicit. Vñ Salomon. Da ptes
vij. necnõ ⁊. viij. Et Micheas. Et ſuſcita
bimus ſup eos. vij. paſtores et. viij. pri
mates. Bene igit hic liber in hoc nume-
ro pſalmoꝝ ẽ editus: cuius ptes vtriuſ
qꝫ. t. ſignificãt doctrinã: vt p hoc oñdat
in hoc libro vtriuſqꝫ. t. ꝯtineri manda-
ta. ¶ Diſtiguit aũt liber iſte p. iij. quin
qgenas quibꝰ tres ſtatus chriſtiane re-
ligionis ſignificant. Quorũ pmus ẽ in
penitentia. Secũdus in iuſticia. Terci-
us ĩ laude vite etne. Quocirca pma quĩ
qgena terminat in penitentia. ſ. Miſere-
re mei deꝰ. Secũda in iuſticia. ſ. Miſeri-
cordiã ⁊ iudiciũ cantabo tibi de. Tercia
in laude vite eterne. ſ. Oĩs ſpũs laudet
dñm. Et qꝛ hec tria docet Dauid ĩ libro
hoc: ideo hec triplex fit pſalmoꝝ diſtin
ctõ. ¶ Nõndũ quoqꝫ hanc ſcptura plꝰ
ceteris ĩ eccleſiaſticis frequentari offici-
is. Qḋ ideo fit qꝛ in hoc libro ꝯſũmatõ
ẽ totiꝰ theologice pagine. hic eñ deſcri
bunt premia bonoꝝ: ſupplicia maloꝝ:
rudimẽta incipientiũ: pgreſſus pficien
tiũ: pfectio puenientiuꝫ. Vita actiuoꝝ:
ſpeculatõ ꝯtemplatiuoꝝ. hic etiã docet

LANDES- UND STADT-BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

quid peccatū auferat: quid pnia reſtitu-
at: quid penitēs peccati ɔſcius dicat. ſcȝ
Dn̄e ne in fu. tuo ar. me ꝛc. Et alibi. Mi-
ſerere mei de. ſe. ma. mi. tu. ꝛc. Et quid ꝑ
pniam aſſequat̄ ſbiūgit. Docebo ini. vi.
tu. et im. a te ɔuer. ꝑ qᷣ oñdit̄: nulli q̄n-
tūcūqȝ deliquēti: de venia ac miſericor-
dia dei fore diffidendū: aſſūpta penitēdi
hūilitate. Cū em̄ cernim⁹ Dauid homici
dā et adulteruȝ: ꝑ pniam factū doctorē.
atȝ ꝓphetā: nulli pniam agēti: locus dif
fidentie relinquit̄. Sic̄ et ex Sauli ɔuerſi
one: eiuſdēqȝ in apl'm ꝓmotione: de dei
miſericordia plene certificamur. Vn̄ et
epl'is eius pluſq̄ȝ alioꝝ: ſic̄ ꝓphetia Da-
uid: eccleſia i officijs vtit̄. Jō quoqȝ hec
ꝓphetia i freqn̄tiori vſu habet̄. qꝛ inter
alias. dictoꝝ excellit aptione. Ea quip-
pe que alij ꝓphete obſcure: et q̄ſi ꝑ enig-
mata dixerūt. de paſſione ⁊ reſur. Chriſti
et etna genitura. ⁊ de ceteri myſterijs: Da
uid ꝓphetaꝝ excellentiſſim⁹: euidentiſſi-
me apuit: vt magꝭ videat̄ euāgeliſare q̄ȝ
ꝓphetare. His ɔſideratis: ītueri reſtat:
quis titulus: q̄ue ſit eius mā: que inten-
tio: q̄s modus tractādi. Eſt itaqȝ ti. talis

Incipit liber hymnoꝝ uel ſoli/loquioꝝ prophete de Chriſto.

Lib dicit ⁊ n̄ libri ɔtra illos q̄ dicebant
plures eē libros ꝓpt̄. v. pſal. diſtictōnes
que fiūt ꝑ fiat fiat. Quib⁹ Hier. quoqȝ ɔ
ſentit. Sȝ hec illoꝝ īualida ē rō. Licȝ em̄
v. ſit diſtictōnes: n̄ tn̄ iō. v. libri ſūt dicē
di. Sic̄ plures diſtictōes ſūt epl'aꝝ Pau
li et tn̄ vn⁹ lib. ex verb quoqȝ ipſius Da
uid hoc clareſcit: q̄ in Chriſti pſona lo-
q̄ns ait. In capite libri ſcp̄tū eſt de me. li
bri ait: n̄ libroꝝ: vnū libꝝ et n̄ plures fo
re ſignificans. Vn̄ etiā in actib⁹ apl'oꝝ dr̄
ſic̄ ſcp̄tū eſt i libro pſal. n̄ dixit libris. Ita
qȝ lib vn⁹ ē quāuis Hie. v. eē dicat ꝓpter
v. diſtictōnes. Sequit̄. hymnoꝝ vel ſoli.
¶ Hymnus eſt laus dei cū cātico. Can-
ticū ē exultatio mētꝭ hita de etnis. i vocē
ꝓrūpens. Vn̄ ergo dr̄ lib iſte hym. qꝛ do
cet nos laudare deū: cū exultatōne hita
de etnis: et hoc n̄ mō corde veꝝ etiā vo-
ce: vt qui audit dicat vei: et cortina cor-
tinā ducat et fōtes nr̄i deriuent̄ foras. ⁊
ſūt iſti hymni apd̄ hebreos metce ſcp̄ti:
qᷣ in trāſlatōne ſeruari n̄ potuit. ¶ Vel
ſolil. Hic videndū ē quid ſit ꝓphetia: et
quib⁹ modis fiat et ſm̄ que tp̄a. Eſt ergo
ꝓphetia īſpiratio vel reuelatio diuīa re
rū euētus īmobili veritate denūciās. vn̄
ꝓphetia viſio: ꝓpheta videns dr̄. Fit
aūt. iiij. modis: ꝑ facta: ꝑ dicta: ꝑ ea que
vident̄ dici vel fieri. i. ꝑ ſōnia et viſioēs
Per facta: vt ꝑ arcā noe: que ſigificabat
eccl'am. ⁊ ſic̄ ꝑ ſartaginē ferreā int̄ ꝓphe
tā Ezech. et ciuitatē poſitā. Per dicta vt
ꝑ ea que angeli dixerūt Abrahe ⁊ alijs fi
delib⁹. vt i ſemie tuo bn̄dicent̄ oēs gētes
et huiuſmodi. Per viſiones: ſic̄ factuȝ ē
Hiere. q̄ vidit ollā ſuccēſā a facie aq̄lois
et ſic̄ Moyſi q̄ vidit rubū ardere q̄ n̄ ɔſū
mebat̄. et Ezec. vidit rotā in medio rote.
Per ſōnia vt ꝑ ſōniū Nabuchodo. q̄ vi
dit lapidē de mōte ſn̄ manib⁹ preciſū. qᷣ
aūt fuit ſōniū regi: fuit ꝓphetia Danieli
et ꝑ ſōniū Pharao. q̄ vidit. vij. boues ⁊
vij. ſpicas: qᷣ fuit ꝓphetia Joſeph ſpiri
tualit̄ itell'igēti. ¶ Pret̄ hos ē alius ꝓphe
tie modus ceteris dignior. qn̄ ſcȝ ex ſola
ſpūſſan. īſpirōne remoto oi exteriori ad
miculo facti vel dicti vel viſionis vel ſō
nij ꝓphetat̄. Hoc mō ꝓphetauit Dauid
ſcȝ ſolius ſpūſſan. īſtictu. Vn̄ in ſeqn̄ti.
Audiā quid loquat̄ in me dn̄s deus pre
terea ſoliloquiū dr̄. q. ſolius ſpūſſan. elo
quiū. Licet em̄ ⁊ in titul' et in pſal. quib⁹
dā alludat diuerſ hiſtorijs: tn̄ ex eis nil
dicit ſed in eis qᷣ ꝑ ſpm̄ſan. añ ɔgnoue
rat figurari itellexit. Vl' ſoliloq̄a dicunt̄
q̄ſi ſola de Chriſto eloquia. Alij nāqȝ ob-
ſcure ⁊ q̄ſi ꝑ enigmata ꝓphetarūt d̄ chri
ſto. Jſte vero Dauid et de incarnatōe et
d̄ paſ. et d̄ etna genitura et d̄ reſur. euidē-
tiſſime differuit. ⁊ iō dr̄ lib ſolilo. ¶ Sic̄
aūt ꝓphetia diuerſ fit modis. ita et ſm̄
diuerſa tp̄a. Eſt ei ꝓphetia: alia de pn̄ti:
alia d̄ preteito: alia d̄ fut̄o. De pn̄ti vt Eli
ſabȝ vn̄ hoc mihi vt mr̄ dn̄i mei ve. ad me
De preteito vt Moy. In pn̄. crea. de⁹ celū
et terrā. De fut̄o vt ecce v̄go ɔcipiet ꝛc.
¶ Et fit ꝓphetia ꝑ bōs vt ꝑ Eſai. Hiere.
⁊ alios: et ꝑ malos vt ꝑ Balaā Caiphā.
et alios. ¶ Itē ꝓphetia alia eſt ſm̄ pre-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ſciam dei quã nccẽ eſt oib⁹ modis iplerí:
etiã ſm tenorẽ verboꝝ. vt ecce ỽgo ↄci-
piet. Alia ſm ↄminatõnẽ: vt. xl. dies ſũt
et Niniue ſbuertet: que nõ ſm ỽboꝝ ſu
pficiẽ: ſed tacite itelligẽtie ſignificatõnẽ
iplet. ¶ Sequit ꝓphete. ꝑ excellẽtiã cũ
dr ꝓpheta ſine adiectõne ꝓprij nois itel
telligit Dd. vt cũ dr aplꝰs: itlligit Pau
lus ⁊ vrbs: Roma. Hoc aũt dicit ↄtra
quoſdã: qui dixerũt plꝰes fuiſſe pſalmoꝝ
ſcꝑtores vel auctores. coꝗ noia coꝝ i ti
tulis hẽant. vt Aſaph: Eman: et Ethan:
Ydithim: qd ꝓ myſterioꝝ ſignificatõne:
que ex intꝑretatõnib⁹ noim ꝑcipit: factũ
ẽe i libro oñdim⁹. Nõ ergo illi auctores
pſalmoꝝ fuerũt: ſed poſitõ noim rõi ſer
uit myſterioꝝ. ¶ De chriſto. Ecce d quo
agũt ſoliloquia. d chriſto toto. i. capite
et corꝑe. ¶ Materia itaqꝫ hui⁹ libri ẽ to-
tus chriſtus. ſ. ſponſus et ſponſa. ¶ In-
tentio. hoies Adam deformatos chri-
ſto nouo hoi ↄformare. ¶ Modus tra-
ctandi talis eſt. Qñqꝫ agit d chriſto ſ.
caput. Aliqñ ſm corpus. Aliqñ ſm vtrũ
qꝫ. ¶ De chriſto aũt agit ſm caput tri-
bus modis. Qñqꝫ ſm diuinitatẽ: vt te-
cũ principiũ. Aliqñ ſm humanitatẽ: vt
ego dormiui et ſomnũ cepi. Aliqñ ꝑ trã
ſũptionẽ vt qñ vtit voce membroꝝ: ſi-
cut ibi. Longe a ſalute mea ⁊c. Et ibi. De
us tu ſcis inſipientiã meã ⁊cl. Itẽ de ec-
cleſia: tribus modis. Aliqñ ſm ꝑfectos
Aliqñ ſm imꝑfectos. Interdũ ſm malos
qui ſunt in eccleſia: corꝑe nõ mẽte: nũe
ro nõ merito: nomine nõ numine. De or
dine quoqꝫ pſalmoꝝ qui a ſerie hiſtorie
diſcordet: queri ſolet. quare. ſ. non ſunt
eo ordine diſpoſiti: quo ↄpoſiti: quod
nõ eſſe liquet: cũ hiſtoria de qua agit in
Miſerere mei de. preceſſerit illud de quo
agit in Dñe quid multiplicati ſũt. ⁊ Bñ
dictus dñs de. m. qui do. ma. m. ad pre.
añ ambos predictos pſalmos editus fu
erit. ¶ Ad quod dicit: quia etſi in qui-
buſdã poſſit reddi ratio ordinis: nõ tñ
in omnibus. Neqꝫ tñ ſine rõne ita diſpo
ſiti ſunt. Heſdras nanqꝫ propheta qui
pſalteriũ ⁊ totã bibliothecã a Babiloni
is ↄbuſtã: iſtictu ſpũſſancti reformauit
eodẽ ſpũ reuelãte pſalmos ita diſpoſuit
eiſdẽqꝫ titulos appoſuit qui ſũt qſi cla-
ues pſalmoꝝ. Sicẽ eñ ꝑ clauẽ intrat in
domũ: ita ꝑ ↄgruas tituloꝝ expoſitiões
ſbiectoꝝ clareſcit itelligentia pſalmoꝝ.
Hec aũt circa totũ librũ aduertẽda ſũt.
¶ Preter hec aũt i ſinglis pſalmis quedã
ſpãlia ↄſiderãda ſũt. De pmo itaqꝫ pſal
mo videam⁹. vbi ↄſiderãdũ eſt: quare ei
titulus nõ apponat ſicẽ alijs. Que ſit ei
us mã: que intentio. quis modus tractã
di. Huic pmo pſalmo id titulus nõ ap
ponit. qꝛ pſalmus iſte pncipiũ eſt ⁊ pre
fatio et caput libri. ſicẽ in ſequenti dicet.
In capite libri ſcriptũ eſt de me. Et de il
lo agit qui ẽ omniũ pncipiũ. i. de chri-
ſto qui nõ hꝫ pncipiũ. Ideo itaqꝫ titu-
lo carꝫ ne titulus preſcꝑtus: libri caput
et initiũ videret: Vel etiã ideo: quia iſte
pſalmus quaſi ꝓlogus ẽ et titulus ſeqñ
tis opis. Continet eñ ſummã ⁊ materiã
totius libri. ¶ Materia aũt huius pſal.
eadẽ eſt que totius libri. ſ. chriſtus inte-
ger. Similit intentio. ¶ Modus aũt tra
ctandi talis ẽ. Biptitus ẽ pſalmus. Pri
mo agit de beato viro: ꝑ beatitudinem
nob blandiens. Scdo agit de vltionib⁹
iniquoꝝ. terrens nos aduerſis. ibi. Nõ
ſic ipij nõ ſic. De beato aũt viro agit hoc
mõ. Primo verſu oñdit eũ imunẽ ab oi
malo. ſ. culpe nõ pene. Scdo plenuꝫ oi
bono i ſe. Tercio vtilẽ alijs et hoc vſqꝫ
ad ꝑtitionẽ. Ad oñdendũ vero eũ imunẽ
ab oi malo: vtit ↄpatõe veteris hois. ſ.
Ade. oñs illũ plenũ ẽe oi malo qꝛ nõ vꝫ
meli⁹ oñdi cuiuſqꝫ rei excellẽtia: qꝫ ſi ſui
ↄtrarij vilitas atꝫ depreſſio ñ taceat. Oñ
dit itaqꝫ veterẽ hoiẽ Adã triplici genere
peccãdi deliqſſe. ſ. cogitatõe vl volũtate
actu: verbi doctna vel ↄſuetudie. Itẽ
cogitatõ large accepta tria ↄplectit. ſ. p
mũ motũ mẽtis: qui ẽ venial culpa ⁊ de
lectatõẽ atꝫ ↄſenſũ: que ſũt mortalia. qui
ergo peccat ↄſenſu: ⁊ cogitõe peccat. qui
ỽo nec cogitatõe peccat: nec ↄſenſu vel
delectatõe. Hec aũt tria gnã peccãdi no
tat ꝑ tria ỽba. ſ. abijt ſtetit ſedit. ꝑ abi-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

it pctm volũtatꝭ: ꝑ ſtetit pctm opis ꝑ ſe
dit pctm vbi vl' ꝯſuetudis. Abijt ergo a
dã a deo: nõ loco ſed diſſimilitudine: cũ
perſuaſioni diaboli et Eue ꝯſentiens. ſ a
deo receſſit. Stetit: cũ pomũ vetitũ co-
medens: in peccato delectatus eſt. Sedit
cũ ſe ſtulte excuſando ⁊ culpã in creatorẽ
referendo: in ſuꝑbia ꝯfirmatus ẽ dicens
Mulier quã dediſti mihi ſeduxit me nõ
valens redire: niſi ꝑ cũ liberatus. qui ni
hil hoꝝ habuit. Et dicit hoc a ſimili ex-
ultantiũ. Qui dũ ſunt in via facilius re
uocant cũ iam ſtant: difficilius. demum
difficillime: cũ iam ibi magiſtri ⁊ dñi effe
cti ſunt. Ita qui ſola voluntate peccat:
facilius redit. Qui ope: difficilius. Qui
vero ꝯſuetudine vel doctrina verbi: dif-
ficillime reuocat. Iſti ſunt tres mortui:
quos dñs ſuſcitauit: in domo: in porta:
in ſepulchro. Hoc eſt triduum quo Mo
yſes volebat educere populũ dei de Egy
pto. ¶ Itẽ nota: peccatoꝝ: impioꝝ: pe-
ſtilentie. Nam impius eſt qui peccat in
deũ. Peccator in ſe. Peſtilens in proxi-
mum. Et Adam in deum et in ſe et in ꝓ-
ximum peccauit. Q. d. Primus homo:
miſer: infelix. Qui abijt in ꝯſilio impio
rũ. i. ſerpentis et Eue. i. ꝯſenſu volunta-
tis peccauit. et in via peccatoꝝ ſtetit. i.
opere peccauit. et in cathedra peſtilentie
ſedit: dans alijs exemplũ peccandi. i. do
cendo. vel ꝯſuetudine peccauit. Cathe-
dra eñ proprie doctor eſt. ſicut thronus
regũ tribunal iudicũ. Ecce oſtendit pri-
mũ hominẽ tribus modis peccaſſe. Pec
cat eñ: cognitione: actu: verbo. Docen-
do nũc quo ordine euenerunt in primo
homine: remoueri debent a ſecundo. Ac
ſi dicat: Primus homo infelix: qui abijt
ſtetit: ſedit. ſed ſecundus eſt.

Beatus uir qui non abiit in con
ſilio impiorum: et in uia pecca
torum nõ ſtetit: et in cathedra
peſtilentie non ſedit.

Beatus cui omnia optata
ſuccedunt. vir ſcꝫ ꝯtra ꝓ
ſpera et aduerſa firmus.
qui non abijt a deo in re-
gionẽ diſſimilitudinis. i.
cogitatione nõ peccauit:
quãuis eẽt poſitus in ꝯſi-
lio impioꝝ. i. quãuis ipſi hoc molirent
quod eſt laudabilius. nõ abijt iſte ſicut
Adam qui ꝯſenſit vxori a diabolo dece-
pte. Impij hoc molientes demones ſũt
et ſcribe ⁊ phariſei. et in via peccatorum
non ſtetit. Via peccatoꝝ mundus ẽ. in
quo quidẽ natus: et inter peccatores ꝯ-
uerſatus ẽ: ſed nõ tenuit eũ illecebra ſecu
li. Vel via pec. eſt praua opatio que du
cit ad mortẽ. et ẽ. in via pec. nõ ſte. i. vel
in mũdo vel in praua opatione. et in ca.
peſti. nõ ſe. i. noluit terrenũ regnũ. Eſt
eñ peſtilẽtia morbus late puagatus om
nes. aut pene oẽs inuoluẽs. et dicit a
paſtu. q. paſtulentia. Hic ẽ amor dñan
di quo vix caret aliqs. Vel cat. peſti. ac
cõmodatius accipit: praua et pniciosa
doctrina que vt cancer ſerpit: et ẽ in ca.
peſti. nõ ſe. i. nõ pniciosam doctrinã do
cuit: ſed ſalubrẽ. Ecce in hoc pmo verſu
oñdit immunis ab omni malo ꝑ remo-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf